

עין משפט‏
נר מצווה

יב:

מאימתי פרק ראשון תענית

מסורת הש"ס

סיר. ער כדמתרגמינן (בדלשות מא) ויקך וליחתער: **אהדורי סברא**. אס לריך ממנו דבר שזריך הרהור אינו יודע לומר צעוד שמתנמנמ: **וכי מדרכו ליה מדרכ**. כזה שמעט מדכר: **יחיד שקבל עליו תענית**. סתם ואינו יודע אחיה תענית קבל עליו אס של יחיד אס של

צבור (א) : **ואסור ננעילה כו'**. שמה

תענית צבור כג' (ס) ראשונות או כו'

אחרונות קיבל עליו: **קאסו רצנן לתעניתא כו'**. צתענית צבור וסצרי לה כשמואל דלמנר אין תענית צבור בצבל צפרק מקום שנהגו (פסחים דף גז: ד) דאסור ננעילת הסנדל וצבל הנני: **איקפד רצ שסס דלמח מיכל נמי אלגו**. ופורשים מדרכי צבור ולית ליה דשמואל. ולמן האידולגה נהגינן כשמואל: **אפנתא**. אישקרפיפי"ט: **מחלפי**. ציומא דתעניתא: **לנעורי צעמלא**. אי מני מעער נפשיה ואי לא (א) לא יתה אלף א ליומא אחרינא: **ואפינו צשבת**. יכול להתענות כדי שיתצטל כער גופו: **קדשו לוס קרלו עלרה אספו וקניס**. כל יושגי הארץ צית ה' אלהיכס וזעקו אל ה': **מה עלרס**. שצובות ושמני עלרת: **אי מה עלרס**. איסור מלאכתו מאורתא: **דומיא דאסיפס וקניס ציוס**. דצלילה כל אחד צביתו ואינן נאספיין: **מסייע ליה לרצ הונא**. הא דפשיטא לך דאסיפת וקניס ציוס: **דאמר מלפרה כינופיא**. ציוס תענית צבור מתקצנין וצאיין לבית הכנסת מן הצקר: **מעיינין כמיני דמסא**. דרישה ומקירה לצדוק צמעשיהס צעסקי צני הער אס גול ומחנס צניינן ומפיסקין אותן: (ה) **יכי עצדי**. מאי עצדי צכינופיא דמלפרה וצכוליה יומא דתעניתא: **ריצעא דיומא**. מתנות ואליך עושין צ' חלקיס: **צפלגא**. דהיינו ריצעא דיומא קרו ויחל משה(י) ומפטרין דרשו את ה' צבהמלא(י):

איופך יפה תענית לחלום כאש לנעורת (אמר) רב חסדא י רבו ביום ואמר רב יוסף ״ ואפילו בשבת ״ מאי תקנתיה י ליתבי תעניתא לתעניתא: **מתנינ׳** י עברו אלו ולא נענו בית דין גזרין ג' תעניות אחרות על הצבור ״ אוכלין ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ונועלין את המרחצאות ״ עברו אלו ולא נענו ב"ד גזרין עליהן עוד שבע שהן י"ג תעניות על הצבור (ס) הרי אלו יתרות על הראשונות שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות (פ) בשני משין עם חשיכה ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת (ב) ״ עברו אלו ולא נענו ממעטין כמשא ומתן בבנין ובנטיעה באירוסין ובנישואין (ג) ובשאלת שלום בין אדם לחבירו כבני אדם הנזופין למקום ״ היחידים חוזרין ומתענין עד שיצא ניסן (ד) יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה שנהא ״ הלוא קציר חטים היום וגו': **גמ'** בשלמא כולהו אית בהו תענוג רחיצה וסיכה ותשמיש המטה אבל מלאכה צער הוא אמר רב חסדא אמר רב ירמיה בר אבא אמר **קרא** ² קדשו צום קראו עצרה אספו וקנים כעצרת מה עצרת אסור בעשיית מלאכה אי מה עצרת מאורתא אף תענית נמי מאורתא אמר רבי זירא לדידי מיפרשא לי מיניה דר' ירמיה בר אבא אמר קרא אספו וקנים דומיא דאסיפת וקנים ביום אף צום נמי ביום ואימא (ס) ממיהרא אמר רב שישא בריה דרב אידי מסייע ליה לרב הונא דאמר (ז) מצפרא כינופיא ² היכי עבדי אמר אביי מצפרא עד פלגא דיומא מעיינינן במילי דמתא מכאן ואילך ריבעא דיומא קרינן בספרא ואפמרתא מכאן ואילך בעינן רחמי שנהא ³ ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ומשתחוים לה' אלהיהם איופך

אמר רב תייר שקבל עליו תענית וזכר רבה בר רב שילא לימא הכי מחר אהא

בתענית יחיד. דאי לא. חיישינן שמה תענית צבור קיבל עליה ואסור בנעילת הסנדל כו'. ואסיקנא [ן]רבנן דבי רב אשי, באילו התענות השניות במשנתנו, הוו (מאימי) [מסיימין] מסאניהו כי אורחיהו ואתו לבי תענית, סברי לה כשמואל דאמר אין תענית צבור בכבל אלף ט' באב בלבד, וכך הלכה. אמר רב יהודה אמר רב לווה אדם תעניתו ופורע. פיר' היכא דאיכא צערא או אונס וכיוצא בו לווה תעניתו ופורע, דאמרי' לא יהא אלא נדר, מי לא פרע למחר וליום אחרא, כך (מ) [בתענית]. ושמעין הא סברא מדברי שמואל דאמר צערא קיבל עליה אי מצי מצער נפשיה כו', מכילל דרב במצטער הוא דאמר. יפה תענית לחלום כאש בנעורת. וכו ביום אפילו בשבת, וכן הלכתא. ותיב תעניתא לתעניתא, ומפורש בשבת בפרק א'. [מתני'] עברו אלו ולא נענו בית דין גזרין שלש תעניות וכו'. ואקשינן, בשלמא רחיצה וסיכה תעילת הסנדל וכיוצא בהן משום (תענית) [תענוג], אלא מלאכה אמאי, צערא הוא. ומשינן, אמר קרא קדשו צום קראו עצרה, פי' קראו עצרה לקידוש (היום) [צומם], מה עצרת אסור במלאכה אי צום אסור במלאכה. ומאימתי אסורו משעת אסיפת וקנים ביום, שנאמר תקעו שופר בעיין [ן]הריעו בהך קדשי ירגו כל יושבי [ארץ]אין כי בא יום ה'. אמר רב כהנא כינופיא מצפרא. היכי עבדינן, אמר אביי מצפרא עד פלגה יומא מעיינינן [וכן]. ולפינא ריבעא דיומא קרינן בספרא ובאפרתא, ורבעא בתרא מצלינן ומתודינן.

נים ולא נים תיר ולא תיר. * אומר רבי (ק) נים ולא נים בתוך השינה כשיעור משנתו תיר ולא תיר צתחילת השינה * אך לא נראה (ט) צערצבי פסחים (דף קכ:) דקאמר נתנמנמו יאכלו נרדמו לא יאכלו ואמר רב אשי ה"ד נתנמנמו נים ולא נים וכו' והתם מיירי צתחילת השינה צין נים ולא נים צין תיר ולא תיר (י) לכני'ל כפיירוש רשיי דאי הוה אמר נים ולא נים הוה אמיינא דתיר הוי טפי מניס ואי הוה אמר תיר ולא תיר ה"א דניס הוי טפי מתיר הלכך אילטרין מתרווייהו וכולהו צתחילת השינה כדמפרש התם (י) וצירושלמי מפורש גבי הך צרייתא עד כמה אוכל ושותה עד קרות הגבר וה"ה עד שיעלה עמוד השחר וצד"א שהתנה אבל לא התנה וישן אינו יכול לאכול:

אביי ורבא סיימי **אפנתא**.

פירוש צמנעל שאין (י) שוליס שוליא צלע"ז: **דאי מצי מצער נפשיה עבדי אי לא מצי מצער שמואל דלוח תעניתו ופירע דוקא היכי דלח מני מעער נפשיה אבל ללוות תעניתו והכי מסקנא לא אמר הריני צתענית למחר קרין לנעוריה נפשיה ואינו יכול ללוות ופירע צחנס ואפילו אכל צשוגג ישלים אותו והר"י מסופק צצבר אס יכול ללוותו ולפרוע היכי דקצינל עליה כצר להתענות והתענה עד חצי היום או רביע יוס ואפילו לא מני לנעורי נפשיה אבל לא התנה ודאי דיכול ללוות אחר צצצילו או אס טעה ואכל צשוגג יאכל וישלים יוס אחר ואס התענה צצצת כגון תענית חלוס דלריך לפרוע כדלמר וצלצד דיחיצ תעניתא לתעניתא אס אירע שיהיה ר"ח אותו יוס אז ידחה לתעניתו עד יוס אחר צצצוע וכן נראה לנמ"ר שי': **מה אסיפת וקנים ביום אף צום ביום**. אבל צלילה לא תימה אמאי אולכיס ושותיס מצעוד יוס כל הלילה נמי היו יכולין לאכול ולשתות מה אסיפת וקנים ציוס אף לוס יליף לוס מאסיפה אלא לעינן עשיית מלאכה דדוקא מלאכה גמרינן מאסיפה דהא לא תמיצ צקרא אלא אספו וקנים וקדשו לוס אבל אחילה לא כתיב צקרא:**

איפוך

ג א מיי פ"א מהלכות תענית הלה י טושי"ע א"ח ס"י תקפח סעיף ו':

גא ב מיי פ"ד מהלכות נדריס הלכה טז סג עשין רמז טושי"ע סס סעיף צ: גב ג מיי פ"א מהלכות תענית הלה י סג עשין מדי"ם ג טור ושי"ע סס ס"י תקפח סעיף צ: גג ד מיי"ט טושי"ע סס ס"י תקפח סעיף צ: גד ה ו מיי' ומג סס טושי"ע סס ס"י רפח סעיף יד:

גה ז מיי' פ"ג מהלכות תענית הלה ג הלכה ד טושי"ע סס ס"י תקפח סעיף ג:

גו ח מיי' סס הלכה ה טושי"ע סס ס"י תקפח סעיף ז: גז ט מיי' סס הלכה ח ויטו"ע סס סעיף ז: י [מיי' סס הלכה ט טושי"ע סס]:

גה כ מיי' פ"ח סס הלכה י (טור א"ח סמן תקפח) שרי"ע סס ס"י תקפו סעיף טז:

תורה אור השלם

1. הלא קציר חטים היום וקטר דיעו ר'ארי בן ר'עתבם ר'בא אשר עשיתם בעיני יי לשאול לכם מלך. שמואל א יב יד
2. קדשו צום קראו עצרה אספו וקנים כל יושבי הארץ בית י אלהיכם וזעקו אל יי יוא א יד
3. ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת יי אלהיכם רביעית היום ומשתחוים ליי מתודים ומשתחוים ליי אלהיכם: נחמיה ט ג

מוסף רש"י

אהדורי סברא. דבר הנא בתענית הלא (מגילה יח). אין תענית צבור בכבל. הויאל ואין לריבין לעשות, אס גזרין עבד נדר אחר אין חומר תענית צעיר וטה טו לאכול בעבוד יוס ולהאס צתלאכה וצאר חומיי האמריס סס (פסחים נד:). עגלא תילתא. עלתי לנפן שיהא משומם, מפני שהנהיה צקענותה אינה עשוין צכהא והולד לשון איני טעין ציזא (שבת גא). ליתבי תעניתא לתעניתא. יתענה למחר (ברכות לא:). בשני מטין עם חשיכה. ולא טעלין ולא פומחין, ובהחמישי מותרין. לפתוח לגמרי (קמון ד:). עברו אלוי. י"ג תעניות צבי"ד מתענין על הגשמים, ולא נענו. מן השמים (מגילה ה). מצפרא כינופיא. מאספיין צני ארס ונדקין ומזיהין אס יס צירס עזירה וחדלו כדי שיקבל התענית (מגילה ז:).

רבינו הננאל

אמר רב תייר שקבל עליו תענית וזכר רבה בר רב שילא לימא הכי מחר אהא

^[1] יפה תענית לחלום כאש לנעורת (אמר) רב חסדא י רבו ביום ואמר רב

^[2] יוסף ״ ואפילו בשבת ״ מאי תקנתיה י ליתבי תעניתא לתעניתא: מתנינ׳

^[3] י עברו אלו ולא נענו בית דין גזרין ג' תעניות אחרות על הצבור ״ אוכלין

^[4] ושותין מבעוד יום ואסורין במלאכה וברחיצה ובסיכה ובנעילת הסנדל

^[5] ובתשמיש המטה ונועלין את המרחצאות ״ עברו אלו ולא נענו ב"ד גזרין

^[6] עליהן עוד שבע שהן י"ג תעניות על הצבור (ס) הרי אלו יתרות על הראשונות

^[7] שבאלו מתריעין ונועלין את החנויות (פ) בשני משין עם חשיכה ובחמישי

^[8] מותרין מפני כבוד השבת (ב) ״ עברו אלו ולא נענו ממעטין כמשא ומתן

^[9] בבנין ובנטיעה באירוסין ובנישואין (ג) ובשאלת שלום בין אדם לחבירו כבני

^[10] אדם הנזופין למקום ״ היחידים חוזרין ומתענין עד שיצא ניסן (ד) יצא ניסן וירדו

^[11] גשמים סימן קללה שנהא ״ הלוא קציר חטים היום וגו': גמ' בשלמא כולהו אית

^[12] בהו תענוג רחיצה וסיכה ותשמיש המטה אבל מלאכה צער הוא אמר רב חסדא אמר

^[13] קרא 2 קדשו צום קראו עצרה אספו וקנים כעצרת מה עצרת אסור בעשיית מלאכה

^[14] אי מה עצרת מאורתא אף תענית נמי מאורתא אמר רבי זירא לדידי מיפרשא לי מיניה דר' ירמיה בר

^[15] אבא אמר קרא אספו וקנים דומיא דאסיפת וקנים ביום אף צום נמי ביום ואימא (ס) ממיהרא

^[16] אמר רב שישא בריה דרב אידי מסייע ליה לרב הונא דאמר (ז) מצפרא כינופיא 2 היכי עבדי אמר אביי מצפרא עד

^[17] פלגא דיומא מעיינינן במילי דמתא מכאן ואילך ריבעא דיומא קרינן בספרא ואפמרתא מכאן ואילך בעינן רחמי

^[18] שנהא 3 ויקומו על עמדם ויקראו בספר תורת ה' אלהיהם רביעית היום ומשתחוים לה' אלהיהם

^[19] איופך